

MTÜ ARENDUSKODA

*Elu- ja looduskeskkond
MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas*

Kaasrahastajad: Tapa, Vihula, Kuusalu,
Ambla ja Kadrina vald ning Loksa linn

MTÜ ARENDUSKODA

Elu ja looduskeskkond
MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas

Koostaja: Tiina Vilu
OÜ KT Europroject Management

Kujundus ja küljendus: Liina Kald

Trükise väljaandmist toetas Euroopa Liidu
LEADER programm

Tapa 2008

SISUKORD

1. Sissejuhatus
2. Ankeetküsitlusest
3. Peamised märksõnad, mis iseloomustavad elu- ja looduskeskkonda praegu
4. Peamised märksõnad, mis iseloomustavad elu- ja looduskeskkonda viie aasta pärast
5. Peamised tegevused, mida tuleks teha
6. Rahastamisele minevad ideed 2009-2013
7. Piirkonna atraktiivsuse magnetid
8. Kokkuvõte

1. Sissejuhatus

Käesolev trükis on koostatud MTÜ Arenduskoja tellitud ja OÜ Europroject Management poolt LEADER koostööpiirkonnas läbi viidud ankeetküsitluse alusel, et analüüsida elu- ja looduskeskkonda arenduskoja LEADER koostööpiirkonnas.

Uuringu eesmärk oli saada sisend MTÜ Arenduskoja koostööpiirkonna strateegiasse ning koostatavasse MTÜ Arenduskoja tegevuskavasse.

Küsitluse ja analüüsi koostas OÜ KT Europroject Management konsultant Tiina Vilu.

2. Ankeetküsitlusest

Ankeetküsitlus viidi läbi perioodil **25. veebruarist kuni 10. märtsini 2008. aastal**. MTÜ Arenduskoda alustas oma koostööpiirkonnale strateegia koostamist ning ankeetküsitluse eesmärk oli välja selgitada piirkonna peamised vajadused. **Koostööpiirkonda (ehk tegevuspiirkonda) kuuluvad Kadrina, Tapa ja Vihula vald Lääne-Viru maakonnast, Kuusalu vald ja Loksa linn Harju maakonnast ning Ambla vald Järva maakonnast.**

Selleks, et piirkond saaks endale vajaliku strateegia, mille alusel hiljem edukalt toimima hakata, tuli saada võimalikult palju teavet selle kohta, mida arvatakse piirkonna ja selle elanike vajadustest ja probleemidest. Ankeedile võisid vastata kõik eelnimetatud piirkonna elanikud või erinevate asutuste ja institutsioonidega seotud inimesed.

Eriti oluline oli saada tagasisidet vajaduste kohta just nendelt osapooltelt, kellel on võimalik hakata hiljem strateegia eesmärkide täitmisel raha taotlema (kolmanda sektori liikmed, ettevõtjad, omavalitsuste esindajad).

Ankeet koosnes piirkonna jaoks olulistest

küsimustest, mis puudutasid elukeskkonda, ettevõtlust ja puhkemajandust. Lisatud oli küsimusi ka MTÜ Arenduskoja poolt antavate teenuste ning teenuste võimaliku laiendamise kohta. Ankeedi täitmise juures paluti tähele panna, et oleks võimalikult selgelt lahti kirjutatud oma arvamus, et hiljem analüüsi etapis oleks selgelt aru saada, mida on konkreetselt tahetud öelda. Küsitlusankeete oli võimalik saada kõikide koostööpiirkonna omavalitsuste (nimetatud eespool) kodulehekülgedelt internetist ning MTÜ Arenduskoja kodulehelt. Ankeet ilmus ka piirkonna LEADER infolehes.

Järgnevalt avaldame ankeetküsitluse ülevaatliku analüüsi elu- ja looduskeskkonna lõikes. Iga küsimuse lõpus on toodud kokkuvõtte konkreetse piirkonna kohta.

3. Peamised märksõnad, mis iseloomustavad elu- ja looduskeskkonda praegu

KADRINA VALD

Elukeskkond

- Hea teedevõrk, kuid nende seisukord halb, vajavad remonti ja hooldust
- Hea elukeskkond (puhas loodus)
- Puudulik sotsiaalne infrastruktuur (seltsimaja jne)
- Puudulikud võimalused tegeleda huvialade ja kultuuriga
- Üldine heakord halb
- Elu koondub keskustesse

Muu

- Vähene organiseeritus ja koostöö
- Linnade lähedus (Tapa, Rakvere)
- Bussiliikluse puudulikkus
- Üldine mahajäämus
- Inimeste vähene motiveeritus
- Prügimajandus
- Üksikud tugevad sündmused
- Piirkonna ühisosa vajalikkus
- Mahajäetud endised tootmis- ja muud hooned

TAPA VALD

Elukeskkond

- Looduslähedane, keskmiselt turvaline,

hea ühendus suuremate keskustega

- Hea teede- ja tänavatevõrk, kuid nende seisukord halb, vajavad remonti ja hooldust
- Raudtee ja viadukt
- Sotsiaalne infrastruktuur puudulik (lasteaiad, spordihoone ainult kooli tarbeks, muude teenuste parem kvaliteet)
- Kergliiklustee Jänedal

Muu

- Mitmekülgse arengu eeldused olemas
- Koostöö (meie-tunde) puudumine
- Ühtse info vähene kättesaadavus
- Tööjõu probleemid (haritud tööjõu puudus, töökohtade vähesus, töötajate pendelränne)
- Sõjavägi kui tööandja
- Vähe maad elamuehituseks

VIHULA VALD

Elukeskkond

- Lahemaa rahvuspark, meri, mets, ilus loodus
- Halb transpordiühendus nii Tallinna kui muude keskustega
- Atraktiivne elukeskkond (ilus, rahulik)

- Ilusad korras elamud, puudub nn põllu kinnisvaraarendus
- Püsielanike vähesus, samas tihenev asustus
- Vald ei toeta seltsielu, pigem takistab
- Kehv ja puudulik internetiühendus
- Sotsiaalse infrastruktuuri puudus (noortekeskused, laste huviringid)

Muu

- Töökohad liiguvad keskustesse ja piirkonnast ära
- Temaatilised üritused Käsmus (rahvamaja, meremuuseum)
- Korraldamata prügimajandus (suvel), eriti rannas, metsas ja teeäärtes
- Paljud kinnistud hooldamata, räämas ja tuulemurrus jõgede kaldad, must rannaliiv
- Tagasihoidlikkus projektide läbi vahendite taotlemisel
- Piiratud arv aktiivseid inimesi, ideede puudus
- Naistele vähe tööd (eriti haritud naistele), aastaringsete töökohtade puudus

KUUSALU VALD

Elukeskkond

- Infrastruktuur olemas, kuid selle olukord halb (teed, internet, vee kvaliteet jms)
- Teenuste kättesaadavus piiratud (kauplused jms)

- Sotsiaalse infrastruktuuri puudumine (avalikud teenused jms)
- Elukeskkond looduslikust aspektist väga hea, atraktiivne, puhas, turvaline
- Piiratud vaba aja veetmise võimalused, eriti noortel

Muu

- Töokohtade vähesus
- Halb transpordiyühendus
- Vähene koostöö ja passiivsed elanikud
- Külavanemate olemasolu
- Korraldamata prügimajandus
- Info levikuga seonduv (kehv ja aeglane)
- Finantsressursi vähesus
- Inimeste vähesus ja nende ülekoormatus

LOKSA LINN

Elukeskkond

- Arenev

AMBLA VALD

Elukeskkond

- Elamispiindade puudus
- Elukeskkond on loodussõbralik, turvaline, stabiilne, hea
- Korralik teedevõrk, kuid teede olukord kehv
- Puudulikud vaba aja veetmise võimalused
- Külamaja puudumine
- Soodne asukoht

- Veemajanduse puudulikkus, nitraaditundlik ala
- Olemas sotsiaalne infrastruktuur (Ambla põhikool, Aravete keskkool, noortekeskus, kultuurimaja, raamatukogu, arstipunkt, vallamaja)

Muu

- Puuduvad ambitsioonikad inimesed
- Vananev elanikkond
- Passiivne elanikkond, sh ka noored
- Halb transpordiühendus
- Puuduvad võimalused töötada kodu lähedal

Kokkuvõtteks võib öelda, et MTÜ Arenduskoja koostööpiirkonda iseloomustavad alljärgnevad märksõnad:

- **Elukeskkonda iseloomustavad:** looduslähedus, keskmiselt turvaline, hea ühendus suuremate keskustega; hea teedevõrk, kuid teede seisukord halb, vajavad remonti ja hooldust; puudulikud võimalused tegeleda huvialadega ja vaba aja veetmisega; üldine heakord halb; halvad transpordivõimalused; kohatine elukondlike teenuste puudumine.
- **Muud:** vähene organiseeritus ja koostöö; meie-tunde puudumine; piiratud arv aktiivseid inimesi, ideede puudus; korraldamata prügimajandus; töökohad kodust kaugel.

4. Peamised märksõnad, mis iseloomustavad elu- ja looduskeskkonda piirkonnas viie aasta pärast

KADRINA VALD

Elukeskkond

- Välja on arendatud multifunktsionaalsed külamajad (näit Põima)
- Toimiv infrastruktuur (korras külateed, teed remonditud ja hooldatud, rajatud väikepuhastid, interneti võimalus)
- Hea ja turvaline elukeskkond.
- Korraldatud prügimajandus
- Üldine heakord hea, endised tootmis- hooned lammutatud või kasutuses
- Uued elamurajoonid
- Toimib naabrivalve
- Taastatakse vanu talukohti

Muu

- Inimestel kodukohatunne, identiteet
- Uued ideed
- Palju tugevaid sündmusi
- Vahendite piisavus

TAPA VALD

Elukeskkond

- Tapa viadukt on valmis ja avatud on raudteejaam
- Noortel meelepärased tegevused (hakavad tagasi tulema kodukohta)

- Elukeskkond on korraldatud (raamatukogud remonditud, ruumid pensionäridele, loodud sportimis-võimalused, elamupiirkonnad)
- Ühistransport korraldatud
- Korraldatud infrastruktuur (teed ja tänavad, kergliiklusteed)
- Paranenud heakord ja külade ilme

Muu

- Elanikkond väheneb ja vananeb jätkuvalt
- Aktiivsed kogukonnad
- Ühtne kultuuripoliitika vallas

VIHULA VALD

Elukeskkond

- Külade arendamine (renoveeritud rahvamajad)
- Puhas ja looduslik elukeskkond
- Teenused kohalikele elanikele (kauplus või kauplusbuss)
- Korraldatud parkimine suvel (liikluskorralduse muutmine, parkimisalade määramine)
- Ühistransport korraldatud
- Paranenud heakord
- Internetiühendus kogu valla territooriumil
- Palmses uus lasteaed, külatare

Muu

- Suvised üritused
- Suurenenud oskus vahendeid juurde taodelda, aktiivsed külaseltsid (ühtne kogukond ja tegusad inimesed)
- Püsielanikke on juurde tulnud, suurenenud on identiteeditunne
- Suurem koostöö valla ja kolmanda sektori vahel

KUUSALU VALD

Elukeskkond

- Uued elamupiirkonnad ja eeslinnastumine
- Elukeskkond elamisväärsem ka valla äärealadel
- Võimalused töötada kodukohas
- Korras teed (ka jalgrattateed)
- Hea internetiühendus
- Puhas, looduslik ja turvaline elukeskkond
- Küladel kooskäimiskohad (külaplatsid, rahvamajad)
- Vaba aja veetmise võimalused on paranenud (ujulad Kuusalus ja Loksal, rahvasport, valgustatud terviserada Kuusalus)
- Avalike teenuste kvaliteet ja kättesaadavus paranenud (lasteaiakohad)

Muu

- Aktiivne külaelu
- Piirkonna aktivistid teevad koostööd, külad teevad koostööd

- Küladel on arengukavad
- Erinevate sektorite suurem seotus, nii koostöö, kui ka infovahetuse tasandil
- Valla ja ettevõtjate vaheline koostöö toimib

LOKSA LINN

Elukeskkond

- Kaasaegne
- Mõningates osades välja arendatud
- Efektiivne

AMBLA VALD

Elukeskkond

- Säätlik, lastesõbralik, looduslik, turvaline elukeskkond
- Välja ehitatud infrastruktuur (kergliiklusteed, teed korras)
- Korrastatud maastik ja hooned, haljastatud alev
- Külades külaplatsid ja laste mänguväljakud
- Korraldatud ühistransport
- Avalikud teenused tagatud (noortekeskus, vallamaja, kirik, Ambla põhikool, kultuurimaja, lasteaed)

Muu

- Rohkem üritusi
- Erinevad töökohad
- Elamumajanduse kasv

- Elanikkonna rahulolu
- Vananev elanikkond
- Suurenenud inimeste aktiivsus

**Kokkuvõtteks võib öelda, et MTÜ Aren-
duskoja koostööpiirkonda iseloomus-
tavad viie aasta pärast alljärgnevad
märksõnad:**

- **Elukeskkonda iseloomustavad:** välja on arendatud multifunktsionaalsed külama-
jad; toimiv tehniline infrastruktuur (korras
külateed, teed remonditud ja hooldatud,
rajatud väikepuhastid, interneti võimalus);
hea ja turvaline elukeskkond; korralda-
tud prügimajandus; üldine heakord hea,
endised tootmishooned lammutatud või
kasutuses; elukeskkond on korrastatud
(raamatukogud remonditud, ruumid pen-
sionäridele ja noortele, loodud sportimis-
võimalused, arendatud elamupiirkonnad);
korraldatud ühistransport; tagatud avalik-
ud ja elukondlikud teenused.

- **Muud:** uued ideed; palju tugevaid sünd-
musi; vahendite piisavus; aktiivsed kogu-
konnad ja aktiivsed inimesed; erinevate
sektorite suurem seotus, nii koostöö kui
infovahetuse tasandil.

5. Peamised tegevused, mida tuleks teha

KADRINA VALD

Maapiirkondade arendamine

- Infrastruktuuri korrastamine (külateed ja muud teed, internetivõimalus, ühistransport, vesi- ja kanalisatsioon)
- Küladele kooskäimiskohtade loomine (külamajad, külaplatsid, inventari soetamine)
- Noortele elamise ja töökeskkonna loomine
- Koolituste korraldamine (külaaktiivi koolitus)
- Teavitamise korraldamine (võimaluste tutvustamine)
- Piirkonna elanike julgustamine ja motiveerimine
- Prioriteetide seadmine, kas arendame ainult keskusi või on tähtis ka hajaasustus. Selgete arengueesmärkide püstitamine
- Koostöö arendamine – eestvedajate leidmine
- Vastutustundlik ja etteplaneeritav rahastamine fondidest
- Terviklikult kvaliteetse elukeskkonna loomine motiveerimaks inimesi kodukohast mitte lahkuma
- Liikumisradade arendamine

- Ühisürituste algatamine
- Üldise heakorra parandamine (teeäärred, aiatagused, endised tootmishooned jne)
- Toetus külaliikumisele läbi projektide

TAPA VALD

Maapiirkondade arendamine

- Heakorrastada elukeskkonda (Vahakulmu supluskoht, Valgejõe kallaste puhastamine)
- Koostöö ja infovahetuse arendamine, eelkõige läbi interneti (ka vallaleht sisukamaks)
- Külades kooskäimiskohtade loomine (külaplatsid, spordiväljaku täiendamine (peolava), külakeskused, laste mänguväljakud, külamajad, rahvamajad)
- Turvalise liikluse tagamine ööpäevaringselt (tänavavalgustus, naabrivalve)
- Toetus omaalgatusele (antikvariaadi laad)
- Bussiliikluse uuring, logistika korraldamine (ühistranspordi korraldamine)
- Koostöö-ümarlause kokkukutsumine
- Erinevate uuringute korraldamine ja läbi viimine

- Spordirajatiste korrashoiu tagamine (staadioni renoveerimine (Jäneda), spordihoone renoveerimine (Jäneda))
- Elektriga varustamise parandamine (voolu kõikumine, ülekoormus)
- Külavanemate valimine, külaliikumise elavdamine (toetamine ja aktiviseerimine), ühistegevuse arendamine
- Koolitused ja nende pakkumine koha-peal (naabrivalve, tutvumisreisid)
- Eramajade ehitamiseks vajaliku infrastruktuuri loomine
- Huvitegevuse soosimine, käsitöö ja rahvakunstiga tegelemise soodustamine
- Teede ja tänavate korrastamine ning uuendamine
- Piirkondlike arengukavade koostamine

VIHULA VALD

Maapiirkondade arendamine

- Rohkem külarahva ühiseid ettevõtmisi. Suvel rohkem üritusi kiigepplatsil (see ei häiri külaelanikke)
- Jalgrattatee Võsu-Käsmu
- Hästi korraldatud parkimine ja prügi-majandus
- Külade kooskäimiskohtade rajamine (rahvamajade renoveerimine, kiigeplat-sid, külaplatsid, seltseluks vajaliku inven-

- tari soetamine, spordiplatsid)
- Infrastruktuuride arendamine (uued veetrassid, teede korrashoid, internet igasse külla)
- Tegutseda maal keskkonnasõbralikult
- Tuleb tekitada inimestes kogukonnatunnet ja seda arendada
- Pakkuda psühholoogilist nõustamist võtmeisikutele
- Leida võimalus üks kord nädalas panna tööle poebuss, toidupoodide säilitamine
- Külade välisilme korrastamine
- Külaseltside tegevuse toetamine
- Teatriõhtute ja kontsertide Käsmu toomine (Võsuga ei ole sellist bussiühendust, et osa võtta)
- Kohaliku pärimuse, ajaloo tutvustamine, kohalike identiteedi tõstmine
- Reklaamida tasakaalustatud elukeskkonda. Noortele peredele odavate ehituskruuntide eraldamine. Elamuehitusele piirangute vähendamine
- Vallal oma rolli teadvustamine
- Ühistranspordi parem korraldus
- Lasteaedade ja koolide säilitamine
- Seltside juhendajate tasustamine valla eelarvest
- Abi projektide kirjutamisel

KUUSALU VALD

Maapiirkondade arendamine

- Sotsiaalse infrastruktuuri loomine (pood, side, lasteaed, kool, bussühendus, kultuuri- ja rahvamajad, spordirajatised)
- Külade kooskäämiskohtade loomine (külaplatsid, rahvamajad, laste mänguväljakud)
- Külade aktivistide koolitamine ja nõustamine (projekti kirjutamine)
- Interneti võimaldamine
- Tegevused koolinoortele (rularamp, seiklusrajad, minigolfiväljakud)
- Valgustatud terviseradade ja jalgratta-teede loomine
- Ühistranspordi korralduse parandamine
- Korraldada prügimajandus, rajada jäätmejaam
- Infrastruktuuride ehitamine (hoonete renoveerimine – vanad talud, seltsimajad (Pärispea, Vihasoo), spordihoone ehitus Viinistul, mere- ja külastuskeskuse ehitus Turbaneeme)
- Koolitused Lahemaa ja piirkonna arenguesmärkide tutvustamiseks
- Väikesadamate ja lautrikohtade väljaehitamine
- Rohkem infot levitada oma tegevuse ja võimaluste kohta
- Koostöö arendamine, külade arenguka-

vade koostamine

- Looduskaitsealased ja arheoloogilised uuringud
- Aktiivsete inimeste kaasamine kogukonna töösse

AMBLA VALD

Maapiirkondade arendamine

- Oma imago kujundamine, tuntuse taotlemine. Piirkonna soodsa asukoha ja siinsete võimaluste promomine. Külade identiteetide loomine
- Külaelanike aktiveerimiseks ühisürituste korraldamine, külaseltside aktiveerimine, motiveerimine, tunnustamine, koostöö arendamine
- Kogukonnateenuste arendamine küla- piirkondades (kaupluste, postside jms säilimine)
- Ökokaubalaad algatamine
- Elamuehituskruuntide võimaldamine, elamupiirkondade arendamine (mõistlike hindadega kinnisvara)
- Ühistranspordi arendamine
- Vaba aja veetmise võimaluste loomine
- Initsiatiivi toetamine, aktiivsete inimeste leidmine
- Külaseltside kooskäämise kohad (kesksete külaplatside väljaehitamine, külamaja ehitus või muretsemine (ost), laste mängu-

väljakute rajamine)

- Hariduse kättesaadavuse tagamine (koolid ja lasteaiad)
- Parkide, haljasalade loomine ja hooldus
- Täiend- ja huvihariduse võimaluste loomine
- Telefoni ja interneti kättesaadavaks tegemine kõigile huvitatutele
- Konkurentsivõimelised palgad

Kokkuvõtteks võib öelda, et MTÜ Arenduskoja koostööpiirkonnas peamised tegevused maapiirkondade arendamise valdkonnas on järgmised:

- Tehnilise infrastruktuuri korrastamine (teed, internet, ühistransport, vesi- ja kanalisatsioon)
- Sotsiaalse infrastruktuuri loomine ja avalike teenuste kvaliteedi parandamine
- Küladele kooskäimiskohtade (külama-
jad, külaplatsid, laste mänguväljakud) loomine
- Koolituste korraldamine külaaktiivile
- Teavitamise (võimaluste tutvustamine) ja nõustamise korraldamine (sh abi projektide kirjutamisel)
- Koostöö arendamine ja eestvedajate leidmine ning motiveerimine
- Liikumis- ja terviseradade arendamine

- Üldise heakorra parandamine
- Toetused küladele läbi projektide
- Erinevate uuringute korraldamine ja läbi-
viimine
- Huvitegevuse soodustamine, käsitöö ja

- rahvakunstiga tegelemise soodustamine
- Piirkondlike arengukavade koostamine
- Noorte aktiveerimine ja nende vaba
aja sisustamise võimaluste loomine

6. Rahastamisele minevad ideed 2009–2013

KADRINA VALD

- Teedevõrgu korrastamine (Kolu-Vohnja tee, tolmuvabad teed, kergliiklusteed)
- Väiketööstuste arendamine (näiteks tapamaja, ümbertöötlemine, väikeveskid, meiereid, väikeköögid jms)
- Ühtne viitade süsteem (ka infopunkti vajadus)
- Külade infrastruktuuri rajamine (külakeskused, kodulootoad, käsitöö-muuseumid, seltsimajad)
- Loodus- ja liikumisradade korrastamine ja rajamine (Pariis, Jäneda, kunstlumesüsteem, jõgede puhastamine võsast – kannumatkad)
- Koolituste korraldamine (ettevõtlaste alustamine, koolitusreisid – edukad näited, turunduskoolitused, keelekoolitused)
- Noortele elamise ja töökeskkonna loomine
- Eakate päevakeskuse loomine
- Kaugtöökohtade loomine
- Lastehoiu võimaluste loomine
- Uuringute läbiviimine (mobiilpositsioneerimine)
- Ühisturunduskava koostamine turismi- ja

puhkemajanduse valdkonnas, ühisturunduse-alaste tegevuste teostamine (mesid, kontaktpäevad, trükised ja veebileht, kampaaniad jms)

- Nõustamine projektide kirjutamisel (nii ettevõtjatele, kui MTÜ-dele)
- Abi väliskontaktide leidmisel
- Piirkondlike külade päevade korraldamine
- Neeruti muuseumi ekspositsiooni päästmine hävimisest ja taaseksponeerimine
- Kadrina paisjärve piirkonna ja Viitna puhkeala arendamine
- Naabrivalve sektori arendamine
- Puhkemajanduseks mittesobivate rajatiste likvideerimine või ümberkujundamine
- Tervispäevade sarja algatamine (ratas, suusk, kepikõnd, jooks), piirkondade vaipiirituste toetamine
- Külade koostööprojektide toetamine ning vabaihenduste tegevuse toetamine

TAPA VALD

- Tapa viadukt, Tapa mõis, Tapa ujula
- Paljulapseliste perede abistamine
- Moe piiritustehase muuseum ja Moe teeninduspunkti osatähtsuse tõstmine

- Transpordivahend vallasiseses liikluse korraldamiseks (ka invabuss)
- Kergliiklusteed (Moe-Tapa, Jäneda-Tapa), terviserajad, suusarajad (Jänedal), loodus- ja matkarajad
- Infoviitade süsteemi rakendamine
- Noorte sidumine piirkonnaga läbi kaasamise (noortekohviku, teabekeskuse rajamine, noortele pideva rakenduse leidmine, huvihariduse organiseerimine ja rahastamine, noorte kokkusaamise koha loomine Jänedal või üldse külamaja, „Kodupaik läbi noorte silmade” – noored teevad ise piirkonda tutvustava videofilmi, toetus noortele peredele maaeluks)
- Jänedal spordikompleksi väljaarendamine, Jänedal lossi renoveerimine, Jänedal rahvamaja loomine, infopunkt Jänedale
- Teede korrastamine (Jänedal külas, külavaheteed, Jänedal-Veskijärve tee, Kalijärve tee)
- Üldise küla elukeskkonna parendamine (külakeskuste, sauna, mänguväljakute, vabaõhulava-tantsuplatside rajamine)
- Turvalisuse ja heakorra parandamine (Teoküla valgustus, Veskijärve ümbruse heakord)
- Kooli, lasteaia arendamine ning alles hoidmine. Kooli säilitamine piirkonnas (Jänedal, Lehtse)

- Infrastruktuuride loomine ehitustegevuseks ja kinnisvaraarenduseks (väikeelamud)
- Ratsamaneži ehitus, mis loob sportimisvõimalused lastele ja noortele aastaringelt, ratsaturismi soodustamine
- Ühisürituste korraldamine piirkonniti
- Soetused – keraamika- ja klaasahi
- Pangateenuse võimaldamine piirkonnas
- Töökohtade loomine ja väikeettevõtluse soosimine, stardiraha ettevõttele
- LEADER piirkonna võrgustiku loomine erinevate sektorite koostöö soodustamiseks
- LEADER piirkonna käsitöömess
- Õpiettevõttest ettevõtjaks

VIHULA VALD

- Korrastatud rahvamajad – Käsmu rahvamaja, Vöhma seltsimaja
- Väikesadamate areng ja merepääste alane tegevus – Käsmu (muuli remont)
- Kergliiklusteede rajamine – Vösu-Käsmu jalgrattatee
- Läbimõeldud ühiskondliku transpordi korraldus
- Uute vee- ja kanalisatsioonitrasside ehitus, teede korrashoid (Vöhma-Uusküla-Joandu-Esku), kvaliteetse internetilevi võimalus

- Matka- ja puhkealade arendamine – kiigeplatside korrashoid, matkarajad, randade korrastamine, vabaõhulava Vösule, tennisväljakud Vösul, korrastatud ja välja ehitatud külaplatsid, suusa- ja matkaradade rajamine ja hooldus, parkmetsade hooldus (pingid, WC-d), matkaradadel puhkekohad koos prügikastidega, korrastatud viidamajandus külades, kõlakodade ehitamine, külamuuseumite arendamine, telkimisplatside rajamine, viidamajanduse korrastamine

- Koolihariduse kvaliteedi tõstmine, huvihariduse toetamine

- Turvalisuse tagamine Vihula vallas puhkepiirkondades (rohkem konstaableid)

- Käsmu meremuuseum munitsipaalomandisse ja nimetada kultuuri- ja looduskeskuseks

- Kohalikele elanikele poebussi organiseerimine

- Infomaterjalid piirkonna või küla kohta, identiteeditunde esiletoomine, ajaloo ja rahvakultuuri tutvustamine, kohalikku elu tutvustavad väljaanded

- Soetada liivasõelumismasin (Eru, Kuusikranna, Vösu – Karepa liivarannad)

- Koolitada välja puhkemajanduse asjatundja

- Koolitused (ideed reaalsuseks – tegevuseks,

looduskeskkonna säästlik kasutamine, täiskasvanute täiendõpe)

- Ettevõtjate (turismi) toetamine erinevate ideede rakendamine, kohaliku ettevõtluse toetamine

- Eestipärase elustiili/toidu/looduse hoidmine

- Palmse külakeskuse-lasteaia ehitamine, käsitöötubade loomise toetamine Palmssesse ja Võhmale, looduse õpperadade rajamine Laukasoose, kodutoodete turu rajamine Palmssesse, Ilumäe kiriku ja kalmistu remont ja korrastamine

- Toetada ettevõtluse alustamist, et loodaks uusi töökohti, mis tooks juurde puusielanikke

- Inimestele nende õiguste ning võimalustest teavitamine ja selgitamine

- Lastele vaba aja veetmise võimaluste loomine, sotsiaallabi suurendamine

- Valla tunnusürituse korraldamine

KUUSALU VALD

- Vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine eeskätt noortele ja noorte perekondade vajadusi silmas pidades (spordivõimalused, mänguväljakud, rularamp)

- Kiuu lasteaia ehitamine

- Avalike randade arendamine koos teenustega

- Teedevõrgu arendamine (kõnniteed ja tänavavalgustused, valgustatud jalgrattateed ja terviserajad, teede asfalteerimine, ühenduste uuendamine, Leesi-Hara tee mustkatte alla, Leesi-Juminda tee mustkatte alla)
- Teeninduse ja kaubanduse arendamine.
- Vee- ja kanalisatsioonitrasside arendamine (veepuhastusrajatised Viinistul ja Vihasoos, veekvaliteedi parandamine)
- Kultuuriasutuste arendamine
- Ühistranspordi korraldamine ja vallasise bussühenduse parandamine
- Sotsiaalmajaja ehitamine
- Külavanema institutsiooni väärtustamine
- Omaalgatuse toetamine ka sotsiaalsfääris
- Väikesadamate renoveerimine ja rannakülades laurikohtade taastamine (Salmistu sadamakai korrastamine)
- Külades infrastruktuuri loomine (külaplatside ehitamine, rannakülade „ellu äratamine“, mänguväljakud küladesse, Pärisme seltsimaja renoveerimine, külade maa-alade puhastamine, külakultuuri-ajaloo hoidmine ja säilitamine, infopunktide loomine küladesse (turistidele ja kohalikele), külamaja ehitus, lava ning korvpalliväljaku väljaehitamine, Leesi rahvamaja renoveerimise lõpuleviimine, jaanitulede

korraldamine külades või ühes külas ja selle järjepidev rahastamine)

- Interneti võimaldamine kogu valla territooriumil
- Uue vallamaja ehitamine Kuusalusse
- Kiiu park
- Mere- ja külastuskeskuse ehitamine Turbaneeme, avalikud puhkeplatsid, telkimisplatside välja ehitamine, Pärисpea poolsaare looduse õpperajad, Kasispea linnualale torni, raja ja parkla ehitamine, loodusobjektide ja matkaradade ühtne tähistamine
- Rannamaastike säilitamine (Eru lahte suubuvate ojade, kraavide puhastamine ning maaparandus Pärисpeal, randade korrastamine, Kiiu oja täielik puhastamine, korrastamine, veekogude hooldus, peatada aladel soostumine)
- Majutusasutuste rajamine (kämpingud, kavaniplatsid) – majutuskohtade loomine
- Ettevõtjate koolitus
- Rannakalurite toetamine
- Erinevate huvigruppide koostööd (integratsioon), erinevate valdkondade koostöö
- Jäätmejaama rajamine
- Naabrivalve väljaarendamine
- Juminda kivikalme arheoloogiline uuring Juminda poolsaare teemalise raamatu väljaandmine

LOKSA LINN

- Infrastruktuur (teed, pargid, veekogud, platsid jms)
- Turismi ja puhkemajanduse arendamise kava (piirkonniti)
- Arendajates huvi tekitamine (puhkemajanduse arendamine, loomine)
- Omavalitsuse ja ettevõtjate koostöö tõhustamine
- Ettevõtjate huvi tõstmine piirkonna arendustegevuses
- Ettevõtjate kaasamise kavade koostamine

AMBLA VALD

- Öko- ja mahekauba traditsioonilise laada algatamine. Piirkondlikud messid, näitused
- Kogukonnateenuste alane koolitus, mõtetalgute läbi viimine, algatuste toetamine koostöös vallavalitsustega
- Arenduskoja inkubatsioonikeskus (kus selleks on olemas aktiiv ja arengukava). Ettevõtluse arendamine ja nõustamine. Konsulentide kasutamine nõuandetegevuses (nt kindlatel kuupäevadel kohalikes kultuurimajades või vallamajas)
- Alustav ettevõtja koolitused, toetused, õppereisid, erinevad koolitused ettevõtluse, puhkemajanduse ja muudel teema-

del, korteriühistute koolitus, koolituste läbiviimine erinevates valdkondades (seadusandlus, keeleoskus, arvuti kasutamise oskus)

- Pärandkultuuri objektide tutvustamine, rehielamute säilimise programm (väärtustamine, teadlikkuse tõstmine, säästva renoveerimise toetamine), mõisad korda, Aravete külamuuseumi renoveerimine ja väärtustamine, Ambla Maarja kiriku kompleksi turismiobjektina arendamise kaasrahastamine, valla ajaloovärtuslike objektide renoveerimine ja taastamine, vana käsitöö jms jäädvustamine, talu nimesiltide paigaldamine
- Ettevõtluse mitmekesisemaks muutmise projektide rahastamine (Käravete tööstusküla territooriumile teemaparkide rajamine koos passiivhoonega, alustavatele ettevõtetele stardipindade loomine)
- Avalike teenuste arendamine – koolimajade ja lasteaedade renoveerimine, Aravete ujula taaskasutusele võtmine, kompaksete asustusala infrastruktuuride renoveerimine ja ehitamine, sportimisvõimaluste loomine ja parendamine (ka naistele), hooldekodu laiendus, kiirelt suurenev vajadus, noored spetsialistid tööle (lasteaeda, kooli), kultuurimajad

korda, noortekeskus, arstikeskus

- Kergliiklusteede rajamine sh tänavavalgustus (Aravete ja KETE vahel, Aravete – Käravete, valgustatud kepikönnirada, Sääsküla krossirada)
- Transpordivõimaluste parandamine ja teede korrashoid
- Külades ja alevikes koosviibimiskohtade (külaplats, külatuba, laste mänguväljakud, küla Pühakoha rajamine, küla tunnusmärgi väljatöötamine, küla kodulehe loomine, küla tutvustava postkaardi ja rinnamärgi välja andmine, trükise „Sääsküla perede lood“ väljaandmine, Kangrumäe vabaõhulava jne) rajamine
- Atraktiivse matkaraja rajamine, „Järva-maa kõrgema punkti“ vaatamisväärsiks arendamine, Kiigelandi Kiigepark
- Supluskohtade arendamine, tehisjärvede põhjalik uuring ja puhastamine
- Aravete pargi korrastamine ning jalgteede ja huviplatside rajamine, pargid ja puhkealad korda, aleviku kujundamine, haljastus
- Piirkonna kutseõppekeskus, hariduse, sh kutsehariduse arendamine

7. Piirkonna atraktiivsuse magnetid

KADRINA VALD

- Loodusrajad, väiketöötlemine ja turustamine kohapeal, korras külateed, noortesõbralik elukeskkond, vanurite hooldus koha peal
- Lahemaa Rahvuspark, aktiivne puhkus looduses
- Elukeskkond, loodus, turism
- Kolu mõisakompleks, park, allikad
- Aktiivsed inimesed ja looduskeskkond
- Hästi korraldatud võrgustikuna toimiv informatiivne puhkemajandus. Kohalike ajaloolis-kultuuriliste väärtuste korda tegemine, korrashoid ja eksponeerimine. Puhas, korras, külalisi lahkelt vastu võttev ja puhkamiseks kõige vajalikuga kindlustav vald
- INIMESED!!!

TAPA VALD

- Tapa raudtee
- Jäneda loss, vallseljak, Linnusemägi, Kalijärv, spordikompleks
- Looduslähedus, tervisliikkusele suunatus. Kõik ühest kohast – erinevad lahendused puhkamiseks, sportimiseks

- Puhas loodus, mitmekesine maastik, sportimisvõimalused, kõik teenused ja võimalus aktiivseks puhkuseks ühest kohast
- Puhas, inimsõbralik (nii kohalikele elanikele kui ka külalistele) loodus – Kõrvemaa, Jäneda, Tapa lähiumbrus (ka Valgejõgi). Erinevatele huvidele vastava teenuse pakumine. Kaasaja nõuetele vastava infrastruktuuri olemasolu. Sõbralikud inimesed ja vastutulelikud ametnikud
- Jäneda ajalooline ilme, kuhu kuuluvad Jäneda loss, Musta Täku Tall, hobused ning hoolitsetud põllud ja heinamaad
- Jäneda oma ilusa ja korrashoitud loodusega, väga mitmekesiseid tegevusi pakkuva puhkepiirkonnana
- Turism ja väikeettevõtlus
- Meid ümbritsev loodus (erinevad maastikutüübid, rikas taimestik)
- Jänedal on väga ilus loodus, alus pandud fantastilistele erinevatele puhkamisvõimalustele. Nüüd on vaja seda säilitada ja edasi arendada, et muuta paika veelgi atraktiivsemaks (klaasisulatusahi, keraamikapõletusahi, teed, valgustus)
- Rabasaare küla koos ümbritsevaga
- Puhkemajandus – Jäneda–Lehtse–Tapa.

VIHULA VALD

- Väikesadam Käsmsus

- Võsu eelnevalt ja siis Käsnu
- Praegu on mets ja meri, seega midagi neile lisaks – jahisadam, paremad matkarajad
- Meri, kaunid metsarajad, rahulik atmosfäär (mitte mürarikas keskkond nagu paljudes muudes puhkepiirkondades)
- Loodus
- Kaptenite küla arhitektuur, meremuuseum, matkarajad, temaatilised üritused
- Puhas loodus, vaikus, rahu. Vana puitarhitektuur. Talud ja taluõued, mida ei ole veel „euroremonditud” ja mida käivad imetlemas ja pildistamas välituristid. Mõisad ja neis toimuvad kultuuriüritused, ilusad metsad ja mererannad. Folkloorifestival, suveteater
- Tegevusvõimalused aastaringselt kasutades ära looduskaunist keskkonda
- Puhas liivarand ja vesi, korras metsa- ja matkarajad. Atraktiivseks rannaklubi alune lepik – korda jalgteed ja kivifiguurid leppade alla (näiteks krokodillid jm rägastikus elavad loomad)
- Tasakaalustatud ja säästlik looduskasutus, tulevikku suunatud reklaam kohalikest võludest (rahu, vaikus, naabrivalve, elamisväärtus keskkond, identiteeditunne, koostegemise rõõm, lastesõbralik elu), et saada juurde püsielanikkonda, mitte suvitajat

- Puhas elukeskkond, ilus loodus, mitmekesised puhkamise võimalused
- Puhas õhk, ilus loodus, puudub tööstus.
- Elujõuline kogukond
- Kuna piirkond on tuntud puhkepiirkonnana, siis on vajalik puhkamise siduda kultuuriliste programmidega, et rahvas ei puhkaks alkoholi seltsis
- Kaunis loodus, puhkemajandus
- Erinevad üritused, külaseltsid ja nende esinemised (Võhma koor, Vihasoo tantsijad)
- Meri, puhkus, turism, matkamine, tunnustamine, aktiivsed seltsid, loodus, koostöö igal tasandil

KUUSALU VALD

- Meil on pikk rannajoon, mis on magnetiks
- Looduslikud tingimused, asukoht (Peterburi mnt, Tallinna lähedus)
- Turism, ilus loodus
- Kaunis loodus, turism, kaubandus
- Puhas, ilus loodus (Lahemaa, rannad), rannakülad
- Meri, puhas õhk, rannaliiv ja ilusad puhtad Kuusalu valla külad, alevikud
- Elukeskkonna (loodus, sotsiaalne) ja inimeste tervise väärtustamine
- Rannakülade arendamine pärandkeskkonna väärtuste säilitamiseks ja tutvustamiseks

- Loodus ja turismi arendamine
- Loodus (Viru raba, mere äärsed paigad, Mohni saar, Joaveski kosk, Hara soo reservaat, sportimisvõimalused looduses, suusatamine, jalgrattasõit, matkamine)
- Puhas loodus, puutumata, korrastatud maa-ala, säilinud looduslikud kooslused. Puhas vesi, ilusad mererannad
- Ilus, rikkumata loodus ja ajalooline külaarhitektuur
- Jalgsi ja jalgrattaga matkajatele võimaluste tekitamine looduses
- On ja saab olema suurepärase looduse ja rikkaliku ajaloolise pärandiga turistide ligi tõmbav paikkond
- Mererand, puhkevõimalus, Lahemaa, arenenud vald. Toitlustus, majutus
- Rannakülad
- Lahemaa rahvuspark

LOKSA LINN

- Meie piirkonnas kindlasti puhkemajandus

AMBLA VALD

- Oma märk, oma nägu, „unepealt tuntus”, elanike rahulolu, aktiivsete noorte elamaasumine piirkonda
- Mõisad, aktiivse puhkamise võimalused.
- Ambla Maarja kiriku kompleks

- Piibe maantee, Järva maakonna kõrgeim punkt Ambla valla territooriumil
- Pärandkultuur ja kõrgtehnoloogiline tootmine kõrvuti või Pärandkultuuri ja kõrgtehnoloogilise tootmise koosseksiteerimine
- Pakuksin välja lisaks terviserajale luua ka seiklusrada, mis annaks võimaluse veeta aega kogu perel ka juhul, kui kõik ei soovi spordiga tegeleda. Proovida luua võrgustik erinevateks tegevusteks (minilooma-ead, ratsutamine, terviserada ja õpperada, seiklusrada, jooksurada, käsitöö)
- Matkarajad, vanad lubjaaugud
- Reinevere mägi – Järvamaa kõrgeim tipp 136,08 m merepinnast. Aravete külamuuseum. Ambla kirik
- Ambla kirik. Miljööväärtuslik Ambla alevik, vanad säilinud hooned. Hoonete omanikel puudub ressurss nende korratamiseks
- Amblas Kiigelandi väljaehitamine ja arendamine atraktiivseks kiigepargiks, seal pakutavate erinevate võimalustega (ratsutamine, matkarajad, kiiking jne)
- Ambla Kiigeland ja Ambla noortekeskus

8. Kokkuvõte

Soovituseks MTÜ Arenduskojale võib öelda, et küsitluse ning vastavasisuliste uuringute läbiviimine on piirkonna edasise arengu ja võtmetegevuste määratlemise osas hädavajalikud järgmistel peamistel põhjustel:

- kuna piirkonnal puudub ühtne identiteet (ei tunnetata ennast ühtse tervikuna);
- koolituste ja infopäevade tulemusel suureneb inimeste teadlikkus, mille läbi tekib juurde aktiivseid kolmanda sektori esindajaid;
- piirkonnas kaaluda mõningatel juhtudel avaliku sektori teenuste andmist kolmandale sektorile või siis ka elukondlike teenuste tagamisel suhtuda eelkõige paindlikult ning erinevate sektorite koostöös.

